Stichting Waterschapserfgoed

WATERSCHAPSERFGOED

ONDERHOUDEN – BEHEREN -BEHOUDEN

BELEIDSPLAN

2019 - 2021

Onze Gegevens

Stichting Waterschapserfgoed

Postadres : postbus 36, 8900 AA Leeuwarden

Bezoekadres : Fryslânplein 3, 8914 BZ Leeuwarden

Rechtsvorm : stichting

Kamer van Koophandel: 01106135

Statutaire naam : Stichting Waterschapserfgoed

Statutaire zetel : Leeuwarden

RSIN : 814358883

SBI-code : 9103 – Monumentenzorg

ANBI : Stichting Waterschapserfgoed is in het bezit van de ANBI-status

Inhoud

INLEIDING 4
MISSIE 4
DOELSTELLING 5
INTERNE ORGANISATIE 5
FINANCIEEL BELEID 6
PLANMATIG ONDERHOUD 6
INSPECTIE EN EXPERTISE MONUMENTAAL ONDERHOUD 7
SAMENWERKING 8
VERHAAL VAN WATER 9
TERUGBLIK 9
TOEKOMST 10

Inleiding

Water heeft een belangrijke rol gespeeld in onze nationale geschiedenis. In een beleidsnota van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap uit 1999 is dat als volgt geformuleerd: 'Internationaal gezien heeft de Nederlandse cultuurhistorie een bijzondere betekenis in het licht van de historische strijd tegen het water'. Ook het begrip Poldermodel herinnert aan de bepalende rol van het water. Het verwijst niet voor niets naar een waterstaatkundige eenheid, want alle betrokken partijen bij elkaar brengen om in goed overleg en in gezamenlijkheid een probleem op te lossen; zo is de waterbeheersing in Nederland begonnen. De strijd tegen het water is van grote betekenis geweest voor onze nationale identiteit.

Het zijn vooral de waterschappen geweest die in toenemende mate vanaf de Middeleeuwen de belichaming zijn geworden van onze nationale strijd tegen het water. Uit hun verleden is veel overgebleven dat we *erfgoed* kunnen noemen. Erfgoed kan als volgt worden gedefinieerd: *Erfgoed is datgene wat in tastbare zin overgebleven is uit het verleden en wat de samenleving van belang vindt om te behouden.*

Friesland kende vroeger veel waterschappen die in de loop der tijden samengevoegd zijn en uiteindelijk zijn opgegaan in één waterschap: Wetterskip Fryslân. Daarmee kreeg het huidige waterschap, als rechtsopvolger, het bezit over bijvoorbeeld een aantal Amerikaanse windmotoren, traditionele Hollandse molens, gemalen en sluizen die geen actieve functie meer hadden voor het waterbeheer maar wel een cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen en behouden moeten blijven. Dat was althans in 2004 de mening van het algemeen bestuur van Wetterskip Fryslân. Maar omdat het beheren en onderhouden van die inactieve waterstaatkundige objecten geen kerntaak is van het waterschap, voelt Wetterskip Fryslân zich moreel verplicht om een aantal waterschapserfgoed objecten in stand te houden. Daarom is speciaal voor dit doel op 30 november 2004 de Stichting Waterschapserfgoed opgericht die sinds de oprichting ruim dertig waterschapserfgoed objecten in eigendom heeft overgekregen van Wetterskip Fryslân.

Missie

De stichting zet zich in voor het materiële en functionele behoud van onroerend waterschapserfgoed binnen het beheergebied van Wetterskip Fryslân zoals: karakteristieke gemalen, Amerikaanse windmotoren, Hollandse molens, sluizen, bruggen, gedenktekens en een oude polderdijk. Deze waterschapserfgoed objecten zijn veelal beeldbepalend voor het landschap en hebben een cultuurhistorische waarde die een goed beeld geven van het vroegere waterbeheer. Onze missie is dit waterschapserfgoed te onderhouden, beheren en behouden voor opvolgende generaties zodat het verhaal van het vroegere waterbeheer kan worden verteld en laten zien.

Doelstelling

De Stichting Waterschapserfgoed heeft tot doel de instandhouding van onroerend waterschapserfgoed, voornamelijk - zonder daartoe beperkt te zijn - de monumenten die beschermd zijn op grond van de Monumentenwet 1988. De stichting beoogt niet het maken van winst.

Het vermogen van de stichting wordt gevormd door:

a. subsidies en donaties;
b. schenkingen, erfstellingen en legaten;
c. alle andere verkrijgingen en baten.

Interne organisatie

De stichting wordt bestuurd door een bestuur, bestaande uit minimaal drie leden. Het bestuur stelt het aantal leden vast en verdeelt de taken onderling en benoemt uit zijn midden een voorzitter, secretaris en penningmeester. De leden van het bestuur genieten geen beloning voor hun werkzaamheden. Zij hebben wel recht op een vergoeding van de door hen in de uitoefening van hun functie gemaakte kosten.

Bestuur

Dr. A.J. Mulder, voorzitter
Dhr. W. de Haan, secretaris
Dhr. A. Spijksma RA, penningmeester
Drs. S.S. Akkerman, lid
Mr. P. van Eijk, lid
Ir. P.A.E. van Erkelens, lid (namens Wetterskip Fryslân)

Bestuursleden worden benoemd voor een zittingsperiode van vier jaar en zijn na afloop van een zittingsperiode steeds herbenoembaar.

Overeenkomst van dienstverlening

Op basis van een Dienstverleningsovereenkomst verleend Wetterskip Fryslân ambtelijke ondersteuning aan de stichting in de vorm van bestuursadvisering, secretariële ondersteuning, het uitvoeren van de financiële administratie, huisvesting en het begeleiden van onderhouds- en restauratiewerkzaamheden.

Algemeen aanspreekpunt

De ambtelijke secretaris van de stichting is de heer G. Bouma die werkzaam is bij Wetterskip Fryslân. De stichting is te bereiken via het algemeen telefoonnummer van Wetterskip Fryslân of via het contactformulier op de website van de Stichting Waterschapserfgoed.

Vrijwilligers

Het is belangrijk voor het beheer en instandhouding dat molens in het landschap blijven draaien. Daarvoor wordt de stichting ondersteund door een groep molenaars die zich geheel op vrijwillige basis inzetten voor de stichting. Zij laten regelmatig de molens draaien, houden toezicht en zijn actief tijdens bijzondere dagen zoals de Nationale Molendag en tijdens het Open Monumenten weekend. De vrijwilligers ontvangen geen vergoeding. Jaarlijks wordt er een molenaarsbijeenkomst gehouden ter versterking van de onderlinge verbinding van de vrijwilligers maar ook met de bestuursleden en ambtelijke ondersteuners.

Financiële verantwoording
Het boekjaar van de stichting is gelijk aan het kalenderjaar. Aan het einde van ieder boekjaar worden de boeken van de stichting afgesloten. Daaruit wordt door de penningmeester een balans en een staat van baten en lasten over het afgelopen boekjaar opgesteld. De jaarstukken worden in gecomprimeerde vorm gepubliceerd op de website van de stichting.

FINANCIEEL BELEID

De stichting kan haar doelstelling alleen behalen als zij een goede financiële huishouding heeft. Voor een goede financiële basis verleend Wetterskip Fryslân jaarlijkse een vaste bijdrage in de onderhoudskosten voor de waterschapserfgoed objecten en voor de relatieve organisatie kosten. Voor de overige dekking van de onderhouds- en restauratiekosten wordt een beroep gedaan op verschillende subsidiestromen. De continuïteit en de hoogte van subsidie-inkomsten is afhankelijk van politieke besluitvorming. Indien daardoor de subsidie-inkomsten naar beneden worden bijgesteld, dan heeft dat direct gevolgen voor de financiële gezondheid van de stichting en indirect voor de kwaliteit van het in stand houden van de waterschapserfgoed objecten. Hoewel het waterschapserfgoed van de stichting in goede staat van onderhoud is, moet er wel rekening mee worden gehouden dat op termijn grootonderhoud of restauraties noodzakelijk blijven. Het vermogen van de stichting is bedoelt om in de toekomst dergelijke grote kostenposten te kunnen financieren.

PLANMATIG ONDERHOUD

Voor de beschermde monumenten worden planmatige onderhoudsplannen (conform de eisen Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed) opgesteld. De werkzaamheden die in de plannen zijn vermeld worden gedurende de looptijd van het onderhoudsplan uitgevoerd door erkende bedrijven. De niet beschermde monumenten worden op dezelfde basis onderhouden als hiervoor is beschreven.

Inspectie en expertise monumentaal onderhoud

De waterschapserfgoed objecten worden geïnspecteerd door een onafhankelijke organisatie. Die organisatie voert periodiek een grondige bouwkundige controle uit van alle objecten. De bevindingen van de controle worden in een inspectierapport, geïllustreerd met foto's, beschreven. . Het inspectierapport geeft adviezen over materialen en reparatiemethodes. Op basis van die gegevens wordt een meerjarig onderhoudsplan opgesteld. Het onderhoud wordt uitgevoerd door zorgvuldig geselecteerde bedrijven die kennis en expertise hebben om restauratie- en onderhoudswerkzaamheden uit te kunnen voeren.

Samenwerking

De stichting vindt het belangrijk dat zij zich niet alleen richt op het goed onderhouden, beheren en behouden van waterschapserfgoed objecten, maar zich ook richt op kennisdeling met andere soortgelijke organisaties. Daarom is de stichting ook deelnemer aan het Platform Fryske Monuminte-organisasjes. Andere deelnemers aan het platform zijn:

- Stichting Alde Fryske Tsjerken
- Stichting Beheer Kerkelijke Gebouwen in Noord-Nederland
- Boerderijenstichting Fryslân
- Stichting De Fryske Mole
- Stichting Industrieel Erfgoed Friesland
- Stichting Interieurs in Friesland
- Monumentenwacht Fryslân
- Erfgoedvereniging Heemschut
- Stichting Staten en Stinzen
- Stichting Steunpunt Monumentenzorg Fryslân

Naast deze vorm van samenwerking zoekt de stichting ook samenwerking in de streek om draagvlak en (financiële) steun te krijgen voor restauraties en herstel van objecten te realiseren.

Verhaal van water

Bij de waterschapserfgoed objecten staan panelen waarop in hoofdlijnen informatie is vermeld over het betreffende object. Op het YouTube kanaal van de Stichting Waterschapserfgoed staan enkele video's van bijzondere waterschapserfgoed objecten. De stichting heeft een eigen website waarop alle objecten vermeld staan met foto's en een korte omschrijving van het bouwwerk met historische informatie ten aanzien van de vroegere functie in het waterbeheer.

Terugblik

Sinds de oprichting van de stichting hebben een aantal waterschapserfgoed objecten een forse restauratie ondergaan. Alle objecten zijn in goede staat van onderhoud. Dit resultaat is bereikt met financiële steun van Wetterskip Fryslân, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Provinsje Fryslân en verschillende Friese gemeenten en fondsen. Bij sommige objecten is gebleken dat mensen in de nabijheid van een waterschapserfgoed object veel waarde hechten aan *hun* cultuurhistorisch erfgoed. Bij een aantal grote restauraties hebben we zoveel mogelijk de streek er bij betrokken. Na die restauraties is het waterschapserfgoed symbolisch overgedragen aan de mensen in de streek die

vervolgens de verantwoordelijkheid op zich hebben genomen goed op het waterschapserfgoed te passen. De twee grootste gemalen die de stichting in eigendom heeft, zijn gebouwen met inpandige woningen. Die woningen worden verhuurd en de bewoners fungeren tevens als beheerders van de gemalen. De molens worden draaiende gehouden door een groep vrijwilligers. Met elkaar wordt zo het waterschapserfgoed in stand gehouden en blijft het zichtbaar in het landschap.

TOEKOMST

De stichting blijft zich inspannen voor het in goede staat houden van haar waterschapserfgoed. Dat kan de stichting alleen doen met steun van de hiervoor genoemde partijen, maar ook de vrijwillige molenaars zijn voor de stichting van onschatbare waarde. Daarom wil de stichting een goede gesprekpartner zijn voor partijen die ook het waterschapserfgoed een goed hart toedragen.
De stichting wil ook betrokken blijven bij andere organisaties op het gebied van cultureel erfgoed, met name specifiek gericht op het waterbeheer. Op die wijze kan kennis worden gedeeld en kan de stichting adviseren indien dat nodig wordt geacht.

De gemalen en molens hebben in principe geen functie meer voor het waterbeheer, maar kunnen nog wel ingezet worden als achtervangfunctie bij extreem waterbezwaar. Met betrekking tot de molens wordt ook onderzocht of die een bijdrage kunnen leveren in de energieproductie.

Op het moment van het opstellen van dit beleidsplan is alle bezit aan waterschapserfgoed in goede staat van onderhoud. De afgelopen jaren zijn forse restauraties uitgevoerd, maar op de lange termijn blijft grootonderhoud en restauratie noodzakelijk. Voor de lange termijn wordt daarom een meerjarig onderhoudsplanning met kostenraming opgesteld zodat hiervoor op een verantwoorde wijze reserveringen kunnen worden gedaan. Dat allemaal helpt ons bij het onderhouden, beheren en behouden van waterschapserfgoed om daarmee het verhaal van het vroegere waterbeheer te kunnen vertellen en laten zien.